

Ez a mi legújabb büszkeségünk...

Szeptemberben meghívót kézbesített a postás szerkesztőségünk részére: 18-ára könyvtáratavásra invitált bennünket a meghívó, amely röviden be is mutatta az esemény színhelyét: „Medgyesbodzás 3048 lakosú, Pusztatlakával közös tanácsú község a mezőkövácsházi járásban. Első lakosai 1857-ben bodzáspusztai árendás jobbágyok voltak, dohánytermesztéssel foglalkoztak. Utódaik jelentős szerepet vállaltak az agrárszocialista mozgalmakban. — Medgyesbodzás 1944. október 6-án szabadult fel; 1952-ben csak 3 rádió volt a faluban, ma 618 rádió- és 530 televízió-előfizetője van a községnek. — A „Felszabadulási emlékkönyvtár” társadalmi összefogással létesült, anyagi értéke csaknem egymillió forint. Nyolcezer kötet könyve, zenei részlege van. Beiratkozott olvasóinak száma 501, az olvasók az elmúlt évben 13 810 kötet könyvet kölcsönöztek.”

A könyvtárataváson részt vettünk. S ha a meghívó ismertető szövegét néhány adattal kiegészítenénk, például azzal, hogy a 3048-as lélekszám a társközség, Pusztatlakával lakosságzámával együtt értendő, valamint azzal, hogy a két település könyvtári gondozását mostantól kezdve egy főfoglalkozású és egy félműszakos könyvtáros végzi, meg hogy a könyvtár 110 m² alapterületű új épület; továbbá ha a szép ünnepség keretében lezajlott avatás protokoll-listáját is közölnénk, felsorolván a megjelent községi, járási és megyei vezetők, illetve a Kulturális Minisztériumból érkezett magas vendégek nevét, ráadásul pedig néhány fényképpel emelnénk a híradás hitelét, megbízásunkat teljesíthetnek vehetnénk: a jelen és a szakmai utókor számára rögzítettünk egy könyvtártörténetiényt.

Ennél azonban nagyobb a medgyesbodzási avatás jelentősége. A miérte a választ részben a könyvtárt felavató *Nagy Jánosnak*, a megyei tanács elnökhelyettesének szavai adják meg: „Külön öröm számunkra, hogy a »Felszabadulási emlékkönyvtár« pályázat életrehívásában megyénk is szerepet vállalt. A Kulturális Minisztériumhoz küldött felterjesztésünkben javasoltuk, hogy az előző könyvtárépítési akciók (»Száz falu — Száz könyvtár«, »Petőfi-emlékkönyvtár« pályázat) igen jó eredményei alapján, melyek során megyénkben 9 könyvtár került új, korszerűbb működési körülmények közé, felszabadulásunk 30. évfordulóját is hasonló formában tegyük emlékeztetessé. Örülünk, hogy javaslatunkat az országos szervek felkarolták, bízván abban, hogy a központi támogatással párosuló megyei és helyi erőforrások, társadalmi felajánlások ebben az akcióban is olyan könyvtárak létrehozását segítik elő, mint az előzőekben — megyei példát említve — az újkígyósi, a vésztői vagy a mezőhegyesi...”

Tegyük gyorsan hozzá: e könyvtár jelentősége más vonatkozásban is túlnő a megyén, nyugodtan megkockáztathatjuk a kijelentést: *mérföldkő a magyar falusi könyvtárépítés történetében*. „Ez a mi legújabb büszkeségünk” — hallottuk a békési közművelődési apparátus egyik munkatársától, miután megcsodálta az új létesítményt. Ez a mi, az ország legújabb könyvtárépítészeti büszkesége, mondjuk, miután alaposan körülnéztünk kívül-belül az épületben és a környékén.

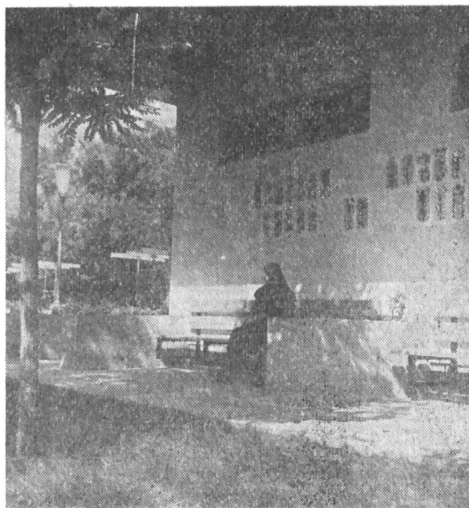
Mire alapozzuk állításunkat? Talán az épületre? Részben. *Abelovszki László* és *Pauló László* mérnökök a magyar tájba illő, jó arányú, igen egyszerű, hagyományos nyeregvetős épületet alkottak, amely nem nagyobb egy tehetősebb falusi ember családi házánál. Ilyen azonban másutt is akad az országban, például *Domokos Béla* építész csokonyavisontjai (Somogy m.) könyvtára a maga parasztkorokot idéző formáival legalább ilyen jó falusi ízű. Igen ám, de a bodzási épületben van egy apróság, ami már továbblépés a falu életmegnyilvánulásainak figyelembevételére, építészeti tükröztetése felé: ez az épület utcafrontján levő, a tetőszerkezet alá ugratott, a tető által védett padosor pihenő, amely egyszerre emlékeztet a középkori házak kapualjaiban levő ülőfülkesorra és a békési tájházak homlokzati tornáczára. Funkciója pedig: pihenő, tanyázó helyé tenni az épületet, odacsalogatni beszélgető öregeket, fiatalokat, szoktatni az intézményhez, *feloldani* az otthon és a középület jellegbeli eltéréseit, oszlatni a középületeket körülöngő hangulati merevséget, „hivatali” képzeteket. Az ülőhelyek mögötti falrész elidegenítő tömbszerűségét pedig szintén meleg hatású tagoló elemek, *Takács Győző* — részben társadalmi munkában készített — kerámiai lazítják fel. A tor-

nácot máris megszerették az emberek: még a megnyitás előtt odaszoktak. A képünkön látható idős néni ott találtuk, nem a fényképezés kedvéért ült be „pózba”.

Barátságot, meleget sugároz a parkra néző végfal tetőszerkezetét lezáró, natúr-színben hagyott fenyőfaborítás, az alatta levő rész üvegfa pedig az intézmény nyitottságát érzékelteti — nem beszélve arról, hogy második kijáratként is szolgál és a parkkal való kapcsolatot is közvetlenebbé teszi. (Az üvegfa miatt elvesztett fal-felületet azzal pótolták a tervezők, hogy a hosszanti falakon mennyezetközeli szalagablakokat alkalmaztak, amik alatt jól elfér az állványosor.)

Betekintve az épületbe, tudjuk-e bizonyítani valamivel a könyvtár újszerűségét? Az eddig épített, korszerűsített falusi könyvtárainkra az jellemző, hogy belül általában olyanok, mint bármely új könyvtár — bárhol lehetnének, még városi lakótelepen is. Békés megye szép könyvtárai is — berendezésüket tekintve — mostanáig jobbra csak azzal kötődtek erősebben az őket körülvevő falusi közeghez, hogy a könyvtárbelső régi falusi keramiákkal és használati tárgyakkal díszítették. A hely szelleméből fogant bútorszatelemeket először az álmosdi (Hajdú-Bihar) Kölcsény-házban levő könyvtárban láttuk, majd Szita Ferenc kísérletezett Buzsákon (Somogy m.) az ottani népművészet ihletéséből fakadó megoldásokkal. A medgyesbodzási épületen belül a mai és a régi új összhangban jelentkezik és részleteiben teljesen végiggondolt, a gerendás tetőszerkezettől a mennyezet fenyőfaborításáig, a tanyázóhelyek kialakításától az előttük elhelyezkedő asztalok megformálásáig. Lipták Pál, a könyvtárbelső kialakítója először vitt be békési könyvtárba fém-fa kombinációjú (Merabona) állványokat, a fém hidegségét, távolító hatását azonban ellensúlyozzák a régi parasztházak otthonosságát, családias melegét árasztó más berendezési tárgyak: a főbejárati résznél indított lócaszerű padsor, a gyermeksarokban és másutt elhelyezett, népi vonalvezetésű olvasóasztalok, mellettük a hasonló stílusú padokkal. Az asztalok és a padok lábazata rusztikusan megmunkált, olyan, amilyent — bár sötétre pácolva — minden falusi ember láthatott maga körül régebben, de amilyent az öregek házaiban még ma is találhat. Láttuk, amint az ünnepségen szemlélődő idős és fiatal emberek ismerősen simogatták meg e testes, mégsem nehézkes bútorok felületét, s egy-egy pillanatra kipróbálták a laticel-párnákkal osztott felületű padokat. Ismerős volt számukra az itt is jelenlevő néhány népművészeti tárgy, kovácsmunka, amelyek azonban már nem uralkodnak a díszítésben.

A könyvtár környezetének kialakításában szintén sok új elemet láttunk. Eddig többnyire az történt, hogy elkészült az épület, az utolsó héten vagy napon gyorsan felásta környékét a KISZ-fiatalok, vagy valamely vállalkozóbb szellemű szocialista brigád, sebtében fűmagot vetettek bele, amely vagy kikelt az avatásig vagy nem. Később aztán a könyvtárosnők ügybuzgalmától és szépérzékétől függő mennyiségben és minőségben némi virág is került a ház elé. Békésben tavaly, a mezőhegyesi Petőfi-emlékkönyvtár környezetének rendezésekor tűnt fel először az épület és a táj szerves

Baloldalt: Seregi László „Esőváró” című szobra a Medgyesbodzási Községi Könyvtár parkjában. Jobbra: fedett pihenőrész a könyvtár utca felőli oldalán

Baloldalt: a felnőttek könyvtárában, háttérben a zenél részleg forgószékeivel és kezelőpultjával. Jobboldalt a felnőtt részleg a közös kölcsönzőpulttal (Gerő Gyula felvételei)

kapcsolatának kialakítási szándéka, Medgyesbodzáson viszont már e törekvés kiteljesedéséről és tudatos funkcionális szerepéről szólhatunk: A kavicsal felszört, hat pergolás padcsoporttal tagolt ligetes parkban bármely városunk lakói szívesen elüldögnének. Vonzza ez a falusiakat is: a Medgyesegyháza—Csanádapáca út mentén, a tanács-háza, az óvoda és a templom mozgáskörzetének központjában, tehát a faluközpontban levő terület olyan, mint egy mediterrán sziesztatér, a korzó végpontja. Az oda kiülők, ott tanyázók, beszélgető emberek olyan helyre kerülnek, ahol a pergolás padok a kiskertek lugasában levő pihenőhelyekre, a korábban már említett tornác padjai pedig a lakóházak melletti vagy előtti kispadokra emlékeztetik őket, miközben a könyvtár világos ablakai szinte vonzzák a beszélgetőket a továbbmozdulásra, a könyvtárba betérésre, a könyvek vagy a 22 újság, folyóirat lapozgatására, a zenehallgatásra, esetleg a tágas, szép térben rendezett író-olvasó találkozóra. Szemlélődés közben egy darabig még háborognak a könyvtár zöld környezetébe illően „beültetett” fehér kőszobor vas-kos formáin, lassan azonban megszokják, netán meg is szeretik Seregi László „Esőváró” című szobrának (a Kulturális Minisztérium ajándéka) rusztikus tömbjét, talán egy kicsit jelképét is a kemény természettel kapcsolatban álló, szeszélyeivel dacoló sok évszázados paraszti sorsnak.

Az elmondottak talán érzékeltetik, hogy miért tartjuk mi a magyar könyvtárügy legújabb büszkeségének a medgyesbodzási könyvtárt? Úgy érezzük: *eddig legjobb könyvtárépítési eredményeink összegezéséből* itt valóban új született:

- mert egyesíti a falusi ház megszokottságát, otthonosságát a középület komolyságával, s minden különösebb erőlködés nélkül emel egy ősi lakóházformát középületi rangra és színvonalra;
- mert környezete, külső, belső elemei a jól végiggondolt intézményi vonzást szolgálják és a könyvtár intézményi erejét, állandóságát, pótolhatatlanságát érzékeltetik;
- mert mindez európai színvonalon fejeződik ki úgy, hogy maga az épület kívül-belül legalább annyira megmarad falusinak, mint eddigi legjobban sikerült könyvtáraink;
- mert képes új közösségi életkeretet teremteni idősek, fiatalnak egyaránt: ha egy falusi ember betér falai közé, és részt vesz valamely rendezvényén, összejövetelén, vagy csupán olvas, esetleg szemlélődik ott, s a friss falak között egyszer csak felhangzik valamely Bach-fúga, esetleg egy ősi karácsonyi gyermekdal, lelkében a falusi élet régi közösségi, társas színhelyeinek, a templomnak, a fonónak vagy a színelőadásra átrendezett iskolai teremnek hangulata és környezeti elemei támadnak fel, illetve vernek visszhangot, de úgy, hogy mai cselekvésre, új törekvésekre már az új környezet által kínált új tartalmak, a mai könyvtár lehetőségei fogják indítani.

Gerő Gyula